

Nr 432

Av herr **Dahlgren m.fl.**, *angående fördelningen av samhällsuppgifterna på stat, landsting och primärkommun.*

(Lika lydande med motion nr 361 i Första kammaren)

De ekonomiska svårigheter som kommunerna i allt högre grad möter i finansieringen av sin verksamhet måste i första hand avhjälpas genom en ändrad kostnadsfördelning, innebärande att staten tar på sig en väsentligt större del av kostnadsansvaret. Men det är också anledning att noggrant pröva i vilken mån en förbättring kan uppnås genom ändring i fördelningen av samhällsuppgifterna.

Någon principiell gräns mellan statligt och kommunalt har inte dragits. Fördelningen av samhällsuppgifterna har skett utifrån praktiska, administrativa och ekonomiska överväganden. Staten handhar de uppgifter som den velat förbehålla sig; den har låtit kommunerna ombesörja de uppgifter som kommunerna ansetts kunna handha på ett effektivare sätt än staten själv. Förhållandet att staten genom specialförfattningar påfört kommunerna en mängd uppgifter innebär att statliga förvaltningsuppgifter decentraliserats till kommunerna. Denna decentralisering av folkstyrelsen är värdefull, i det att den minskar avståndet mellan styrande och styrda och skapar förutsättningar för att ett större antal människor skall kunna aktivt delta i det demokratiskt organiserade samhällsarbetet.

I viss utsträckning har det emellertid också skett en uppgiftsöverflyttning från kommunerna till staten. I stort sett har staten tagit hand om det allmänna vägväsendet. Vidare har staten övertagit arbetsförmedlingen och i huvudsak tagit hand om kostnaderna för arbetsmarknadspolitiken. Staten svarar ju helt för kostnaderna för de rörlighetsfrämjande bidragen och utbildningsbidragen, men motivet torde väl här snarare ha varit att förbehålla statsmakterna beslutanderätten än att avlasta kommunerna kostnader. Vidare tar staten nu helt hand om polis-, domstols-, åklagar- och exekutionsväsendet.

Naturligtvis kan man överväga att överföra ytterligare enstaka uppgifter från kommunerna till staten. Det bör då gälla uppgifter som är särskilt kostnadskrävande för kommunerna utan att lämna dem någon större beslutanderätt. Med en sådan överflyttning skulle kommunerna få ökade möjligheter till insatser på områden där det finns större utrymmen för lokala initiativ och kommunalt inflytande. Det värde som en decentraliserad förvaltning har, gör att en lösning av problemen i varje fall inte i större utsträckning

bör sökas i en överflyttning av uppgifter från kommunerna till staten.

Väsentligt större möjligheter synes oss vara att finna beträffande uppgiftsfördelningen mellan primärkommunerna och landstingskommunerna. Den vidgade demokrati på länsplanet, för vilken länsdemokratiutredningen nu har att överväga de principiella riktlinjerna, synes oss härvidlag innebära en helt ny situation. Till den kommunala länsdemokratien bör givetvis överföras uppgifter som nu handhas av centrala ämbetsverk och statliga länsorgan. Men det bör också vara möjligt att låta en landstingsorganisation, som sträcker sig över hela fältet av samhällsuppgifter, överta vissa av de uppgifter som nu handhas av primärkommunerna eller att på annat sätt underlätta primärkommunernas verksamhet.

Det är inte vår avsikt att här närmare försöka ange i vilken omfattning uppgifter från primärkommunerna kan tänkas bära överflyttas till landstingskommunerna. I den allmänna politiska debatten har vissa områden berörts. Det gäller t.ex. skolan ovanför grundskolan, d.v.s. gymnasiet, fackskolan och yrkesskolan. Ett annat område som diskuterats för överflyttning är åldringsvården eller viss del av åldringsvården. Det kan ju t.ex. också ifrågasättas om inte den nya organisationen för vuxenutbildningen lämpligen kunde handhas av länskommunerna.

Flyttar man uppgifter från primärkommunerna till landstingskommunerna är det givetvis en centralisering — men en centralisering inom den kommunala demokratiens ram. Principen bör därvid givetvis vara att landstingskommunerna bör handha uppgifter som är så dimensionerade att de kan anses mera lämpade för dem än för primärkommunerna. Man kan tänka sig att vissa uppgiftsområden delas av primärkommuner och landsting. Inom åldringsvården t.ex. skulle landstingen kunna ha hand om anstaltsvården liksom de nu svarar för långtidssjukvården, medan åldringsvården i övrigt skulle ankomma på primärkommunerna. Avgörande för uppgiftsfördelningen bör härvid vara att primärkommunerna bör svara för verksamheter där den mera direkta lokal- och personkännedomen är av särskild betydelse. En vidgad länsdemokrati som omfattar hela fältet av samhällsuppgifter bör ge möjligheter till nära samverkan och samspel mellan primärkommunerna och länskommunerna. Frågan om länsdemokratien är sålunda av betydelse inte minst för den primärkommunala verksamheten.

Det är enligt vår mening angeläget att frågan om fördelningen av samhällsuppgifterna enligt de intentioner som vi angivit i motionen skyndsamt upptages till prövning. Lämpligast torde vara att även detta uppdrag anförs trots åt länsdemokratiutredningen, som har att pröva närallgande problem.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning av frågan om samhällsuppgifternas

fördelning på staten, landstingskommunerna och primärkommunerna i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 26 januari 1966

Anders Dahlgren

Jan-Ivan Nilsson

Claes Elmstedt

Karl Gust. H. Boo

Erik Larsson

Harald Larsson

i Öskeviksby

i Hedenäset